

היו בעיניו כימים אחדים כי אילו היה שואל כפליים היה מודה לו באהבתו אותה:

בס"ד

פרשת ויחי – האדם מחפש משמעות ....

ביקש יעקב לגלות את הקץ

1. **בראשית (פרשת ויחי) פרק מט פסוק א - ב**
(א) וַיִּקְרָא יַעֲקֹב אֶל בְּנָיו וַיֹּאמֶר הֲאִסְפוּ וְאֶגִּידָה לָכֶם אֵת אֲשֶׁר יִקְרָא אֶתְכֶם בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים: (ב) הִקְבְּצוּ וְשִׁמְעוּ בְנֵי יַעֲקֹב וְשִׁמְעוּ אֶל יִשְׂרָאֵל אֲבִיכֶם:
רש"י

ואגידה לכם - בקש לגלות את הקץ ונסתלקה שכינה ממנו והתחיל אומר דברים אחרים:

2. **בעל הטורים בראשית (פרשת ויחי) פרק מט פסוק א**
ויקרא יעקב אל בניו. שביקש לגלות להם הקץ ונסתם ממנו (ב"ר צו א). אמר יעקב שמא יש בכם חטא. אמרו לו תדקדק בשמותנו ולא תמצא בהם אותיות חט. ואמר להם גם אין בהם אותיות קץ

3. **אמת ליעקב בראשית (פרשת ויחי) פרק מט פסוק א**
הרב יעקב ב"ר בנימין קמניצקי נולד בשנת תרנ"א (1891) בליטא, והיה תלמידם של רנ"צ פינקל 'הסבא מסלובודקה', רבי איסר זלמן מלצר, ועוד מגדולי ליטא.

פירש"י וז"ל: בקש לגלות את הקץ ונסתלקה ממנו שכינה והתחיל אומר דברים אחרים עכ"ל. ביאור הדברים, דהנה עיקר כוונת יעקב אבינו קודם פרידתו היתה לחזק את האמונה של הגאולה, ורצה לגלות את הקץ האחרון שנזכה לגאולה שלמה, אלא שנסתם ממנו מפני שזמן רחוק הוא עד שזה היה גורם להתייאש חס ושלום, ולפיכך חשש תיכף שמא יש בהם שרש פורה ראש ולענה עד שאמרו כולם שמע ישראל [כדאיתא בפסחים דף נ"ו ע"א], וחפש ומצא סגולה אחרת, שהתחיל לחלק להם ארץ ישראל, והיינו **שכל שבט נמסר לו מה תכליתו** בתוך כלל ישראל לכשיגאלו, ומתוך הקבלה הזאת נתאשרה ונתקיימה תקות הגאולה, וזהו שהצילנו מלהטמע ביניהם, בין המצרים

4. **בראשית (פרשת וישלח) פרק לג פסוק יד**
(יד) וַיַּעֲבֹר נָא אֲדֹנָי לִפְנֵי עַבְדּוֹ וְאֲנִי אֶתְנַהֲלָה לְאִטִּי לְרֶגֶל הַמְּלֹאכָה אֲשֶׁר לִפְנֵי וְלְרֶגֶל הַיְלָדִים עַד אֲשֶׁר אָבָא אֶל אֲדֹנָי שְׁעִירָה:

5. **פענח רזא בראשית פרשת וישלח**
רבי יצחק ב"ר יהודה הלוי חי בצרפת בתחילת האלף השישי, בסוף תקופת בעלי התוספות (סוף המאה ה"ג). היה נכדו של רבי שמואל מפלייזא מבעלי התוספות. פירושו על התורה הוא לקט מדבריהם של מאות מבעלי התוספות, יעבר נא אדוני לפני עבדו, במדרש פירשוהו על חלוקת העולמות, שאמר יעקב שיקח עשו חלקו ראשונה דהיינו העוה"ז, ואני אתנהלה לאטי לסבול צרת הגלות עד אבא אל אדוני שעירה כדכתיב ועלו מושיעים וגו', אבא אל אדוני שעירה" ס"ת אלי"ה כענין שנאמר הנה אנכי שולח לכם את אליה וגו' (ורמז הדבר דוקא בס"ת כי יהי זה באחרית הימים וסוף הכבוד לבא):

6. **בראשית (פרשת ויצא) פרק כט פסוק כ**
(כ) וַיַּעֲבֹד יַעֲקֹב בְּרַחֵל שֶׁבַע שָׁנִים וַיְהִי בְּעֵינָיו כְּיָמִים אֲחָדִים בְּאַהֲבָתוֹ אֹתָהּ:
מושב זקנים

(כ) כימים אחדים. תימה אדרבה היה לו להיות בעיניו כימים מרובים עד בא הזמן, וי"ל מה ששאל לו לעובדו רק שבע שנים

7. **בראשית (פרשת ויחי) פרק מט פסוק טז**
דן יְדִין עִמּוֹ כְּאֶחָד שְׁבֹטֵי יִשְׂרָאֵל:
רש"י

(טז) דן ידין עמו - ינקום נקמת עמו מפלשתים, כמו (דברים לב לו) כי ידין ה' עמו: כאחד שבטי ישראל - כל ישראל יהיו כאחד עמו ואת כולם ידין, ועל שמשון נבא נבואה זו

8. **רשב"ם בראשית (פרשת ויחי) פרק מט פסוק טז**
המפרשו על שמשון לא ידע בעומק פשוטו של מקרא כלל. וכי יעקב בא להתנבאות על אדם אחד שנפל ביד פלשתים וינקרו את עיניו ומת עם פלשתים בעניין רע? חלילה חלילה. אך על שבטו של דן נתנבא שהיה מאסף לכל המחנות וגם ביהושע כת' והמאסף הולך אחר הארון. ולפי שהיה הולך כל הימים בין בימי משה בין בימי יהושע אחר כל הדגלים והיה צריך להלחם עם כל האומות הרודפים אחריהם לזנב הנחשלים אחריהם בדרך, ולהנמק מן האומות, כי גיבורים היו, לכך אמר יעקב דן ידין עמו, ינקום נקמת עמו כאחד כל שבטי ישראל היה נוקם נקמתם ומשמרם מרודפיהם.

מטרת פרעה - למחות את המהות

9. **שמות (פרשת שמות) פרק א פסוק כב**
(כב) וַיֵּצֵא פְרֹעֹה לְכָל עַמּוֹ לְאֹמֶר כָּל הַבְּנֵי הַיְלָוִד הַיֵּאֲרָה תִּשְׁלַיְכֶהוּ וְכָל הַבֵּת תִּחְיֶינָה:

10. **בראשית רבה (וילנא) (פרשת בראשית) פרשה כח סימן ב**
ויאמר ה' אמחה את האדם אשר בראתי, מה הם סבורים אריות גסטריות אני צריך הלא בדבר בראתי את העולם דבר אני מוציא ומכלה אותן מן העולם, א"ר ברכיה כלום בראתי אותו אלא מן העפר מי ממחה את העפר המים.

11. **שמות (פרשת שמות) פרק ב פסוק י**
(י) וַיַּגְדֵּל הַיְלָד וַתְּבֹאֶהוּ לְבֵת פְּרֹעֹה וַיְהִי לָהּ לְבֵן וַתִּקְרָא שְׁמוֹ מֹשֶׁה וַתֹּאמֶר כִּי מִן הַמַּיִם מִשִּׁיתָהוּ:

נקודת מבט נכונה של המחנך על המתחנך

12. **תלמוד בבלי מסכת פסחים דף נו עמוד א**
אמר רבי שמעון בן לקיש: ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו ואגידה לכם. ביקש יעקב לגלות לבניו קץ הימין, ונסתלקה ממנו שכינה. אמר: שמא חס ושלום יש במטתי פסול, כאברהם שיצא ממנו ישמעאל, ואבי יצחק שיצא ממנו עשו. אמרו לו בניו: שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד. אמרו: כשם שאין בלבך אלא אחד - כך אין בלבנו אלא אחד. באותה שעה פתח יעקב אבינו ואמר: ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. אמרי רבנן: היכי נעביד? נאמר והו - לא אמרו משה רבינו, לא נאמר והו - אמרו יעקב. התקינו שיהו אומרים אותו בחשאי. אמר רבי יצחק, אמרי דבי רבי אמי: משל לבת מלך שהריחה ציקי קדירה, אם תאמר - יש לה גנאי, לא תאמר - יש לה צער. התחילו עבדיה להביא בחשאי

אור החיים

וירא מנוחה כי טוב פירוש מנוחה העליונה, כי טוב פירוש בהביט ובהתבונן האדם בכל הנאות העולם הזה הנרגשות כמו שתאמר תאות המאכל והמשתה אין העריבות של אותו דבר צודק מצד עצמו אלא מצד הגוף אשר הוא כלי ריקם שעומד למלאות שכן הטביע בו היוצר שלא יוכל להתעכב ריקם כלל, ולזה כאשר יהיה האדם שבע לא מלבד שלא יקח עריבות למאכל ההוא אשר נכספה וגם כלתה נפשו אליו באותה שעה עצמה קודם שמילא כריסו אלא שמואס בו כמואס ברע, וזהו שאמר הכתוב (משלי כג) פתך אכלת תקיאנו פירוש הפת של העוה"ז אם אכלת אותו אחר כך תקיאנו כי תמאס מהכניסו לתוך פיך, גם בדבר אשר יחשוך בו האדם למראית העין ויתאו לבריה נעימה כאשר יחקור בטיב החקירה יראה שאותו יופי ונעימות אינו אלא מראה היולי כי בהתבונן האדם בבשר ובעור אשר מהם בנוי כל יופי ותואר באדם יראה וישכיל בהתבונן בהם כי אין בהם נעימות ויתמאס בבשר אדם מגשת אליו ואין הכל אלא דמיון, אבל הטוב האמיתי והנעימות הצודק הוא של עולם העליון, ולזה אמר וירא מנוחה כי טוב פירוש העולם שנקרא מנוחה שהיא טובה לשלול הטוב הנדמה בעוה"ז כנזכר ואת הארץ כי נעמה כפי האמת:

ויט שכמו לסבול צער העוה"ז יהי למס פירוש שהיה הוא עצמו מס עובד פירוש שפינה עצמו לעבוד ה' ועשה עצמו כמס הניתן כן נתן עצמו להיות עובד עבודת הקודש העריבה והנעימה.

18. בראשית (פרשת ויחי) פרק מט פסוק יג -

(יג) זָבֹולֶן לְחוֹף יַמִּים יִשְׁכֵן וְהוּא לְחוֹף אֲנִית וַיִּרְכְּתוּ עַל צִידָן:

19. בראשית רבה (וילנא) (פרשת ויחי) פרשה צט סימן ט

זבולן לחוף ימים ישכון, הרי זבולן קדם ליששכר שכן מייחסן ייששכר זבולן, ולמה כן אלא שהיה זבולן עוסק בפרקמטיא ויששכר עוסק בתורה, וזבולן בא ומאכילו לפיכך קדמו, עליו אמר הכתוב (משלי ג) עץ חיים היא למחזיקים בה

20. אמת ליעקב דברים (פרשת וזאת הברכה) פרק לג פסוק יח

אבל צריך לבאר האריך באמת תהיה לו ידיעה זו, והלא למעשה הוא לא למד כל ימיו, ואפילו אי נימא שמלמדים לו את כל התורה כשעולה לישיבה של מעלה, אבל הלא אין התורה נקנית לאדם אלא ע"י חיים שלמים של עמל ויגיעה, ויששכר עצמו הוצרך לחזור על תלמודו מאה ואחת פעמים עד שהוברר לו הענין כל צרכו, ואיך יזכה זבולן לזה על ידי לימוד חד פעמי? והנראה בזה על פי מה דאיתא במסכת נדה [דף ל' ע"ב] שמלמדין את כל התורה כולה לאדם בזמן שהוא עובר וכשיוצא לאויר העולם בא מלאך וסוטר על פיו ומשכחו כל התורה כולה עיין שם. וביאור הענין הוא, דבאמת היה אפשר לכל אדם ללמוד את התורה כולה בלא עמל ויגיעה, אבל מכיון דאדם לעמל יולד ואין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה [ברכות ס"ג ע"ב] אז משכיחין ממנו את כל התורה שקיבל בלי שנתייגע, ועכשיו כשנולד מתחיל הוא בעבודת חייו, והיינו שהוא צריך לעמול בכוחות עצמו כדי לקנות שוב את התורה שנשכחה ממנו. ולפי"ז נפתח לנו פתח להבין ענין הזבולן, שמכיון שהוא התייגע כל ימיו לפרנס את ייששכר בשביל שיוכל לעמול בתורה, א"כ הוא קיים את חיוב היגיעה המוטלת על האדם וא"כ כשעולה לישיבה של מעלה אז חוזרת התורה שלמד בימי עוברו ונעשית שלו, וא"כ אין הפשט שהוא קונה את ידיעת התורה בלא עמל, אלא שהעמל שלו מתרכז בפרנסת ייששכר, והלימוד עצמו כבר נעשה ע"י המלאך בזמן עיבורו, ודו"ק.

13. מעיני הישועה פרק נג עמוד קעד

בשעה שבקש יעקב לגלות את הקץ, נתגלגל לפניו הדור האחרון שבעקבתא דמשיחא על כל החוצפא וההפקרות שלו ונזדעזע עד שנסתלקה ממנו שכנה. אולם בניו השיבו לו – "כשם שאין בלבך אלא אחד – כך אין בלבנו אלא אחד", שעם כל הירידות הנוראות, בלבם הם קשורים בקשר נצחי ומתיחדים עם האחד האמיתי ובזה – אין הבדל בין האבות לבנים, וכל אחד מישראל בפנימיות לבבו קשור עם האחדות העליונה, ממש כיעקב אבינו ואף יעקב, ענה אחריהם " ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד ... וזוהי עבודת הצדיקים בסוף הימים. לא להתפעל מן הגוון החיצוני של ישראל, המדולדל בעוה"ר, ולהשתדל לגלות עומק קדשם העצמי, שכשם שאין בלב האבות אלא אחד, כך אין בלב הבנים אלא אחד – ובזה יזכו לגילוי ברכת " שם כבוד מלכותו לעולם ועד

14. בראשית (פרשת ויחי) פרק מח פסוק ח - ט

(ח) וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת בְּנֵי יוֹסֵף וַיֹּאמֶר מִי אֵלֶּה: (ט) וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל אָבִיו בְּנֵי הֵם אֲשֶׁר נָתַן לִי אֱלֹקִים בְּזֶה וַיֹּאמֶר קָחֶם נָא אֵלַי וְאֶבְרָכֶם: רש"י

(ח) וירא ישראל את בני יוסף - בקש לברכם ונסתלקה שכנה ממנו, לפי שעתידי ירבעם ואחאב לצאת מאפרים, ויהוא ובניו ממנשה: ויאמר מי אלה - מהיכן יצאו אלו שאינן ראויין לברכה: (ט) בזה - [הראה לון] שטר אירוסין ושטר כתובה, ובקש יוסף רחמים על הדבר ונחה עליו רוח הקדש:

15. חדושי הגרי"ז סימן עז

וצ"ב דמה ענה לו יוסף בני הם. והנראה דיעקב חשש שיוסף לא גייר את אסנת א"כ ולדה כמותה, כדין בן הבא על הנכרית שהבנים מתיחסים אחרי', וגם קודם מתן תורה שייך דין זה כדאמר לגבי אברהם ביבמות ק: עיין שם, (עיין לקמן אות צ"ד) ומשו"כ הוא דיצא כן, וע"ז ענה לו יוסף בני הם, והביא ברש"י שהראה לו שטר אירוסין ושטר כתובה והיינו דהוכיח לו בזה שגיירה, דהא בב"נ רק בעולת בעל יש להם (סנהדרין נ"ז) אבל קידושין וכתובה אין להם וכיון שגיירה בניו כשרים וישראלים הם.

סכנת הדרך - הופכים אמצעי למטרה

16. בראשית (פרשת ויגש) פרק מז פסוק כז

וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן וַיֵּאחָזֶז בָּהּ וַיִּפְרוּ וַיִּרְבּוּ מְאֹד: כלי יקר

כל פסוק זה באשמת בני ישראל הוא מדבר כי הקדוש ברוך הוא גזר עליהם כי גר יהיה זרעך, והמה ביקשו להיות תושבים במקום שנגזר עליהם גרות, כמו שדרשו אצל יעקב (בראשית רבה פד ג) וישב יעקב ביקש לישב בשלוה קפצה עליו רוגזו של יוסף וכו', הפסוק מאשימם על ישיבה זו שביקשו אחוזה בארץ לא להם, ולא כך אמרו אל פרעה לגור בארץ באנו, מלמד שמתחילה לא ירדו להשתקע שמה אלא לגור כמדירי בי דיירא ועכשיו חזרו מדבריהם, וכל כך נשתקעו שמה עד שלא רצו לצאת ממצרים, עד שהוצרך הקדוש ברוך הוא להוציאם משם ביד חזקה, ואותן שלא רצו לצאת מתו בשלושת ימי אפילה:

17. בראשית (פרשת ויחי) פרק מט פסוק יד - טו

(יד) וַיִּשְׁכַּר חֲמֹר גָּרַם רִבְצָ בֵּין הַמִּשְׁפָּטִים: (טו) וַיֵּרָא מְנַחֵה כִּי טוֹב וְאֵת הָאָרֶץ כִּי נְעִמָה וַיֵּט שְׁכֻמוֹ לִסְבֹּל וַיְהִי לְמַס עֶבֶד: ס

סיכום:

ידיעת התכלית ללא הבנה מה המשמעות שלי בתכלית מקשה על האדם להתקדם וגורמת לו ללכת לאיבוד. האדם מחפש משמעות וכשיש לו משמעות, גם כשהיא רחוקה הוא יעמול קשה כדי להגיע אליה. ייאוש מהתכלית יביא את האדם להתרכז בדברים צדדיים ולא במהות והתעסקות זו תסיט אותו מהדרך. ככל שהאדם ירגיש משמעותי בדרך אל התכלית כך הוא יישאר על המסלול ולא יסטה ימין ושמאל....

